

Bodemverontreiniging: 'De vervuiler betaalt. Toch?'

De bodem onder bedrijf X blijkt te zijn vervuild. De vervuiling is dusdanig ernstig dat de bodem moet worden gesaneerd. Alhoewel bedrijf X de bodem niet zelf heeft vervuild, wordt het bedrijf wel gedwongen de sanering voor eigen rekening uit te voeren. Bedrijf X vraagt zich af hoe dat kan. Het was toch zo dat de vervuiler betaalt?

AUTEURS: MR. R.G.J. LAAN, MR. ING. S. DE KRUIJFF

Om de bovenstaande vraag te kunnen beantwoorden, moet kort worden stilgestaan bij de geschiedenis en ontwikkeling van de bodemwetgeving. Een belangrijke gebeurtenis in die ontwikkeling is het beruchte gifschandaal in de gemeente Lekkerkerk eind jaren '70. Daar was een woonwijk gebouwd op een voormalige stortplaats. Toen een waterleiding in de woonwijk knapte, bleek de grond waarop de huizen waren gebouwd ernstig verontreinigd te zijn. Driehonderd gezinnen moesten noodgedwongen worden geëvacueerd. De hele wijk werd afgegraven en het gif werd afgevoerd. Na een jaar was de saneringsoperatie voltooid. Kosten: 180 miljoen gulden. Naar aanleiding van het gifschandaal is in 1983 de 'Interimwet bodemsanering' (Ibs) tot stand gekomen. Uitgangspunt van die wet was dat de overheid belast werd met de sanering van bodemverontreiniging. Onder het motto 'de vervuiler betaalt' bood de Ibs de mogelijkheid voor de overheid om de kosten van sanering op de veroorzaker te verhalen.

Deze mogelijkheid werd door het hoogste rechtscollege, de Hoge Raad, beperkt tot verontreinigingen die ná 1 januari 1975 zijn ontstaan. Verontreinigingen van voor die datum bleven dus in de risicosfeer van de overheid liggen. Met de (gedeeltelijke) inwerkingtreding van de

Wet bodembescherming op 1 januari 1987 is een nieuwe impuls gegeven aan het bodembeleid. Met de wet werd geprobeerd nieuwe bodemverontreiniging zoveel mogelijk te voorkomen en historische bodemverontreinigingen (verontreinigingen van vóór 1 januari 1987) te saneren.

Sanering historische bodemverontreiniging

Op 1 januari 2006 heeft voor schadeherstelbedrijven, autospuutbedrijven, carrosseriebedrijven en aanverwante bedrijven, een belangrijke verandering in de Wet bodembescherming plaatsgevonden. Sinds die tijd geldt er voor de eigenaar of erfpachter van zo'n bedrijf een saneringsplicht wanneer het bedrijfsterrein ernstig is vervuild. Ongeacht of de eigenaar/erfpachter ook echt de veroorzaker van de vervuiling is. Dat gaat ver. Daarmee lijkt het principe 'de vervuiler betaalt' te zijn verlaten. De wetgever heeft toegegeven dat het principe wat naar de achtergrond is verschoven. Hierdoor kan het zijn dat bedrijf X, alhoewel dat bedrijf de bodem niet heeft vervuild, wel wordt opgezadeld met de sanering en de kosten.

Bedrijf X weigert te saneren en besluit het bedrijfsterrein over te dragen aan een lege B.V. Immers, bij de overdracht van een verontreinigd bedrijfsterrein gaat ook een eventuele saneringplicht over op de rechtsopvolger. Helaas

ADVERTENTIE

www.accusvoorgereedschap.nl

voor bedrijf X heeft de wetgever hier rekening mee gehouden. Op bedrijf X blijft de saneringsplicht rusten totdat de sanering is voltooid of totdat de rechtsopvolger financiële zekerheid heeft gesteld.

Nieuwe verontreiniging

De saneringsplicht geldt niet voor nieuwe verontreinigingen (verontreinigingen ná 1 januari 1987). Ter voorkoming van nieuwe verontreinigingen zijn voor het bevoegd gezag allerlei andere bevoegdheden gecreëerd. Deze vindt men terug in de artikelen 6 t/m 11 van de Wet bodembescherming. Als slot op de deur is daarbij bovendien de zorgplicht (artikel 13) geïntroduceerd. Het niet in acht nemen van de zorgplicht kan leiden tot bestuursrechtelijke of strafrechtelijke handhavingsmaatregelen.

Bodembeschermende maatregelen en voorzieningen
In het Activiteitenbesluit zijn de algemene bodembeschermingsregels opgenomen in, met name, artikel 2.9 en verder en in een bijbehorende ministeriële regeling. Doel van deze regels is om een verwaarloosbaar bodemrisico te realiseren. De aandacht ligt daarmee op het voorkomen van verontreiniging. In de ministeriële regeling wordt daartoe een expliciet onderscheid gemaakt in te treffen maatregelen en voorzieningen. Voorbeelden van maatregelen zijn periodieke keuringen, reparatie en onderhoud. Voorbeelden van voorzieningen zijn het aanbrengen van lekbakken en vloeistofdichte vloeren. Afhankelijk van de bedrijfsactiviteit (autospuitsbedrijf, carrosseriebedrijf, schadeherstelbedrijf, etc.) kan een combinatie van voorzieningen en maatregelen worden samengesteld. Hierin hebben bedrijven een bepaalde keuzevrijheid. Bij een aantal activiteiten geldt er echter geen keuzevrijheid en zijn de te nemen maatregelen en voorzieningen expliciet voorgeschreven.

Indien een bedrijf wordt opgericht waarin bodembedreigende activiteiten plaatsvinden (bijvoorbeeld de opslag van afgewerkte motorolie), dan geldt volgens het Activiteitenbesluit dat binnen drie maanden na oprichting er een bodemonderzoek moet worden ingeleverd bij het bevoegd gezag (het zogenaamde 'nulsituatieonderzoek'). Zo'n onderzoek kan zelfs geëist worden als er een verandering binnen de inrichting plaatsvindt. Bijvoorbeeld bij de verplaatsing van een machine binnen de inrichting waarmee bodembedreigende activiteiten worden verricht.

Als het bedrijf ermee ophoudt, moet er een eindonderzoek in de bodem plaatsvinden. Wanneer er ten opzichte van de nulsituatie een verandering (lees: vervuiling) heeft plaatsgevonden, dan moet de bodem worden gesaneerd tot de waarde van de nulsituatie. Ontbreekt een nulsituatieonderzoek, dan gelden de achtergrondwaarden uit het besluit Bodemkwaliteit.

Tot slot

Het bodembeschermingsbeleid strekt ertoe bestaande verontreinigingen te saneren en toekomstige verontreinigingen te voorkomen. Ook al zouden de regels het niet voorschrijven, het blijft van belang om voorafgaand aan een bedrijfswijziging of bedrijfsverplaatsing inzicht te krijgen in de bodemsituatie ter plaatse.

Mr. R.G.J. Laan en mr. ing. S. de Kruijff zijn advocaten bij Van Diepen Van der Kroef Advocaten en gespecialiseerd in bestuurs- en milieurecht. Via de raamovereenkomst die FOCWA heeft met MKB Juridisch Advies voor tweedelijs juridische ondersteuning kunnen FOCWA leden tegen gereduceerde tarieven een beroep doen op de specialisten van zowel MKB Juridisch Advies als van advocaten uit haar netwerk.